

Aan: presidium d.d. 14 oktober 2024

Van: driehoek

Betreft: opdracht m.b.t. Wet versterking participatie op decentraal niveau

Onderstaand treft u een voorstel aan met betrekking tot de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Inleiding

Op 4 juni 2024 stemde de Eerste Kamer in met het wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau (hierna: Wet). Daarmee is duidelijk dat de Wet per 1 januari 2025 van kracht wordt. Vanaf dat moment geldt een overgangstermijn van 2 jaar. Dat betekent dat elke gemeente voor 1 januari 2027 over een participatievergoeding moet beschikken. In het najaar van 2024 publiceert de VNG de model participatieverordening. Gemeenten kunnen deze modelverordening gebruiken om hun eigen participatieverordening vorm te geven.

In dit voorstel wordt uitgewerkt hoe de stappen om tot een participatieverordening voor Medemblik te komen er uit kunnen zien. Het presidium wordt gevraagd om richting te geven aan een vervolgplan. Op basis van die richting kan vervolgens door de driehoek een voorstel worden gedaan aan het presidium voor een stappenplan. In dat stappenplan wordt aangegeven welke stappen gezet gaan worden met als einddoel een participatieverordening. In het stappenplan wordt zichtbaar gemaakt op welke momenten de raad aan zet is om de keuzes te maken die bij de rol van de raad passen.

Achtergrondinformatie

Met de Wet wil het kabinet betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente versterken.

Het kabinet wil hiermee bevorderen dat *inwoners invloed kunnen uitoefenen op beslissingen die hen aangaan. Met hun ideeën en kennis kunnen zij ervoor zorgen dat besluiten van de overheid beter aansluiten bij hun behoeften. Participatie hoort dan ook bij een sterke en levendige democratie.* Met de nieuwe wet zijn de medeoverheden verplicht een 'participatieverordening' op te stellen met heldere kaders voor participatie. Daarin leggen overheden vast hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering én evaluatie van beleid. Dit zorgt bij zowel inwoners als volksvertegenwoordigers voor duidelijkheid over hoe participatie mogelijk is.

Ook wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd. Met het uitdaagrecht kunnen inwoners verzoeken om de uitvoering van een taak van de overheid over te nemen, al dan niet met bijhorend budget, omdat zij denken deze taak beter of efficiënter te kunnen uitvoeren. Denk hierbij aan het beheer of onderhoud van een park of buurthuis. Bij gebruik van het uitdaagrecht wordt de betrokkenheid van inwoners en maatschappelijke partijen bij hun directe leefomgeving vergroot. Het biedt daarnaast kansen om de kwaliteit van de uitvoering te verbeteren en kan leiden tot nieuwe vormen van samenwerking en sociale verbinding.

Op 23 november 2023 vond een informatiebijeenkomst plaats over het onderwerp Wet versterking participatie op decentraal niveau (hierna: Wet), Kortheidshalve wordt de informatienota n.a.v. deze informatiebijeenkomst als bijlage 1 bijgevoegd.

Op 23 november 2023 vond – naast bovengenoemde informatiebijeenkomst – ook een themabijeenkomst plaats, waarin het college u inzicht gaf in de participatie instrumenten en waarbij met de raad van gedachten gewisseld werd over participatie in onze gemeente en waarbij besproken is welke vervolgstappen zouden kunnen worden gezet. Kortheidshalve wordt de informatienota n.a.v. deze themabijeenkomst als bijlage 2 bijgevoegd.

In bijlage 3 wordt weergegeven welke besluiten de raad in de afgelopen periode heeft genomen m.b.t. participatie, al dan niet i.r.t. de Omgevingswet.

Relevant voor het proces

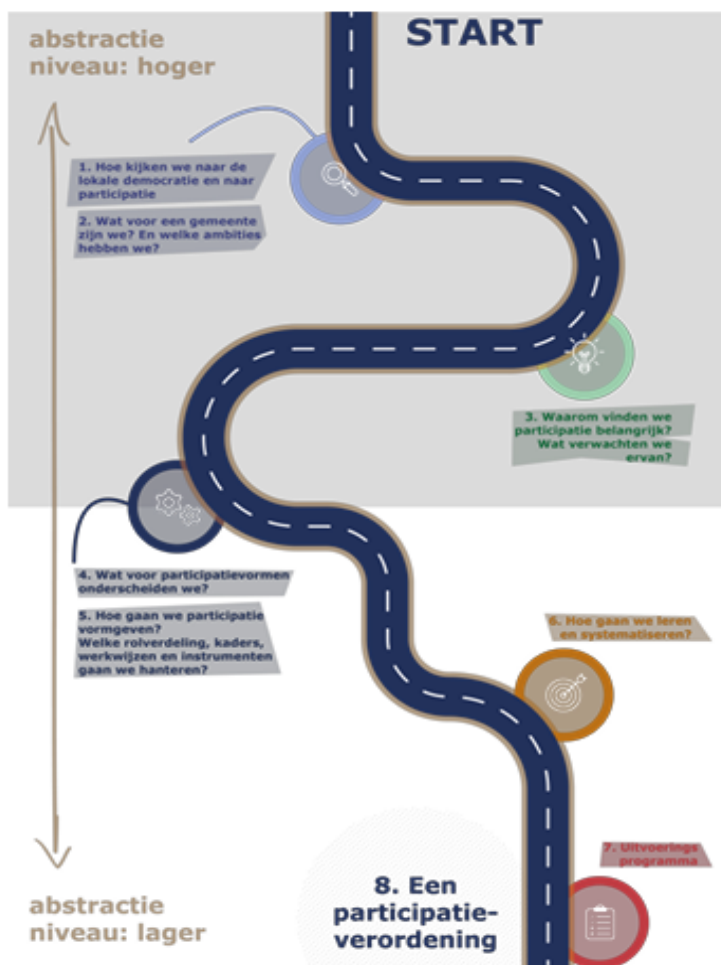
Leidend voor de te ontwikkelen participatieverordening is, dat er **duidelijke en transparante processen** moeten komen. Die duidelijkheid dient er te komen voor inwoners en de gemeente zelf. Die duidelijkheid betreft de doelen van participatie, de mate van invloed en over wat er met de uitkomsten van het participatietraject gebeurt. Omdat gemeenten hier keuzes in kunnen maken, is het wenselijk dat zij investeren in vragen als “hoe kijken wij naar participatie” en “hoe geven we die participatie vorm”.

Een tweede leidend principe is **dat de representatieve democratie leidend is en leidend blijft**. Ten slotte is van belang **dat de gemeenteraad bepaalt welke keuzes gemaakt worden** rond participatie.

Vanuit deze drie principes is de Handreiking “Aan de slag met participatie” opgesteld. Deze handreiking werd tijdens de informatiebijeenkomst van 23 november 2024 op hoofdlijnen aan u gepresenteerd.

Handreiking 2.0 Aan de slag met participatie

Hieronder wordt schematisch aangegeven welke stappen een gemeente kan zetten om tot een participatieverordening te komen.



De stappen die in de Handreiking worden uitgewerkt, beschrijven een zorgvuldig en intensief proces om te komen tot een participatieverordening. Dit is een proces in 8 stappen, waarbij “van grof naar fijn” gewerkt wordt. De aard van de processtappen brengt met zich mee dat er sprake is van een coproductie tussen raad, college en organisatie (onverminderd het leidende principe dat de gemeenteraad de uiteindelijke keuzes maakt).

De handreiking zelf geeft aan dat de gemeenten zelf bepalen of en hoe deze gebruikt wordt bij het inrichten van het proces om tot een participatieverordening te komen. Daarbij zijn verschillende scenario's mogelijk. Onderstaand wordt dit nader uitgewerkt in scenario's; besluitvorming van het presidium hierover bepaalt de opdracht die gegeven wordt aan de griffie en de ambtelijke organisatie.

Processtappen Medemblik

Er zijn diverse scenario's mogelijk om tot een Participatieverordening te komen.

Hieronder worden drie scenario's beschreven:

1. *Summier scenario*

De raad wacht de modelverordening van de VNG af (najaar 2024). Dit model is leidend voor de verordening van Medemblik; het college levert een raadsvoorstel waarbij aangegeven wordt op welke onderdelen waarom wordt afgeweken en de raad neemt hier een besluit over.

2. *Tussenscenario*

De raad bepaalt de visie op participatie, d.w.z. de doelen en ambities voor de op te stellen Participatieverordening; voorts geeft kaders mee voor deze verordening. Bij de doelen en ambities kan de raad overwegen om onderzoek te doen naar de wensen van inwoners en organisaties van de gemeente.

Aandachtspunten bij de kaders zijn:

- Integratie burgerinitiatief en/of referendum in de Participatieverordening?
- Voorschriften Omgevingswet m.b.t. participatie
- Uitdaagrecht; vormgeving
- Adviesraden

Op basis van deze visie en kaders ontwikkelt het college een raadsvoorstel voor de Participatieverordening.

Kortom: de raad neemt twee besluiten, eerst kaderstellend voor de op te stellen Participatieverordening, daarna over de Participatieverordening.

Om helderheid te krijgen over de visie van de raad en de kaders die de raad wil stellen m.b.t. de Participatieverordening, organiseert het college één of meer themabijeenkomsten.

3. *Optimaal scenario*

Het optimale scenario onderscheidt 8 stappen.

Elke stap draagt bij aan vier voorstellen waar de raad een besluit over neemt. Deze voorstellen zijn “van grof naar fijn” betreffen:

- a. Participatievisie: welke betekenis heeft participatie, wat is de ambitie van de gemeente, waarom vindt de gemeente participatie belangrijk.
- b. Participatiebeleid: hoe is participatie georganiseerd, welke vormen zijn aan de orde.
- c. Participatieuitvoeringsprogramma: welke doelen, resultaten, activiteiten gelden voor een bepaalde periode.
- d. Participatieverordening: welke afspraken maakt de gemeente met zichzelf op het gebied van participatie.

Nr.	Processtap	Werkwijze	Resultaat
1.	Participatie en democratie Hoofdvraag: hoe krijgt het samenspel tussen de representatieve democratie (de gekozen volksvertegenwoordiging) en de participatieve	Themabijeenkomst. Inwoners actief uitnodigen.	Input voor a. en b.

	democratie (de betrokkenheid en invloed vanuit de maatschappij) het beste vorm.		
2.	Wat voor gemeente bent u? Wat gebeurt er al op het gebied van participatie en welke ambities zijn er?	College levert informatie over actuele situatie; In een themabijeenkomst wordt aangegeven welke ambities gewenst worden. Inwoners actief uitnodigen.	Input voor a. en c.
3.	Waarom participatie, waarom vindt de gemeente dat belangrijk?	Themabijeenkomst.	Input voor a. en b.
4.	Wat voor soort participatie vindt plaats/zou moeten plaatsvinden?	Informatie college; discussie over gewenste vormen in themabijeenkomst	Input voor b. en c.
5.	Hoe wordt participatie vormgegeven; welke rollen/kaders/instrumenten?	Themabijeenkomst	Input voor b. en c.
6.	Leren en evalueren; hoe vult de gemeente dat in?	Themabijeenkomst	Input voor b. en c.
7.	Uitvoeringsprogramma; wil de raad dit?	Themabijeenkomst	Input voor d
8.	Participatieverordening	Raadsvoorstel	Input 1-7 verwerken

Idealiter worden deze 8 stappen van de handreiking één voor één doorlopen waarbij alle actoren betrokken worden (raadsleden, burgemeester en wethouders, ambtenaren, inwoners, organisaties, ondernemers). Dat is echter niet realistisch.

Er kan een bundeling gemaakt worden:

- Stappen 1 & 2
- Stappen 3, 4 & 5
- Stappen 6, 7 & 8

Verzoek aan het presidium

Het presidium wordt gevraagd:

1. om een keuze te maken uit de scenario's 1, 2 of 3 (met bundeling stappen).
2. de driehoek verzoeken om een uitgewerkt stappenplan voor te leggen aan het presidium waarin zichtbaar wordt gemaakt:
 - o planning
 - o rol raad
 - o benodigde middelen
 ter uitvoering van het gekozen scenario.